

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32,—, polletno Din 16,—, četrtletno Din 9,—, inozemstvo Din 64,—. — Poštno-čekovni račun 10.603.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška cesta 5

Telefon Interurban 113.

Cena inseratov: cela stran Din 2000.—, pol strani Din 1000.—, četrt strani Din 500.—, 1/8 strani Din 250.—, 1/16 str. Din 125.—, Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Svetovni agrarni kongres v Pragi.

Od 5. do 8. junija t. l. je bil v Pragi 15. svetovni agrarni kongres ali svetovno kmetijsko zborovanje. Bilo je res svetovno: 31 držav je odpotelo na ta kongres svoje delegate; iz vseh delov sveta so bili: iz Amerike, Afrike, Azije (Kitajska in Japonska), največ jih je bilo seveda iz Evrope. Jugoslavijo je zastopalo 37 delegatov, med njimi dva Slovenca: odposlanec banske uprave iz Ljubljane ter zastopnik Kmetijske zveze v Mariboru.

O čem so razpravljali na svetovnem agrarnem kongresu? O najnужnejših kmetijskih vprašanjih: 1. agrarna politika, to je kmetijska kriza in odpomoč; 2. kmetijski strokovni pouk; 3. kmetijsko združništvo; 4. rastlinska proizvodnja (poljedelstvo, sadjarstvo, vinogradništvo); 5. živinoreja (svinje-reja in perutninarstvo); 6. kmetijska industrija; 7. kmetijska žena.

Govori.

Ze iz otvoritvenih govorov se je videlo, da bo na kongresu najvažnejše vprašanje: agrarna kriza in odpomoč ter združništvo. Voditelj švicarske Kmetijske zveze dr. Laur je povedal odkrito besedo: »Čudim se, zakaj mora kmet prenašati najhujše posledice krize. Zakaj pa jih ne prevzame kapital? Kapital odnese največje dobičke v času konjunktura, t. j. ugodnega položaja, zato pa naj nosi tudi največje žrtve v času gospodarske depresije (to je stiske). Toda kapital hoče vedno odnesti največje dobičke in v slučaju slabe konjunktura (neugodnega položaja, krize) zahteva prvi zaščito in škodo slabotnemu zemljiškemu proizvajalcu, t. j. na škodo kmetu. Ker kapital ne razume svoje naloge v sedanji krizi, je zato združništvo poklicano, da stopi na plan! Svoje dni je zadruga rešila kmeta pred propadom. Zakaj bi danes zopet zadruga na mednarodni podlagi ne mogla priskočiti na pomoč?«

Podobno je povdarjal delegat iz Nemčije, bivši minister dr. Hermes: Borba zoper gospodarsko krizo kmetijstva je dvojna: državna in zasebna. Kar so države do sedaj storile za zaščito kmetijstva, je malenkostno. V kmetijskem pridelovanju in v prodaji kmetijskih pridelkov so se izvršile revolucionarne spremembe: zato bo državna pomoč in samopomoč morala zavzeti nove oblike! Potrebno bo: poceniti pridelovanje,

zboljšati pridelke, med pridelki pa izbirati one, za katere obstoja trg in odjemalci. Čas, ko je kmet doma in v najbližji okolici lahko prodal svoje pridelke, je minil! Sedaj velja tudi za kmetijske pridelke svetovna trgovina in pri tem je treba preprečiti, da bi se milijoni in milijoni posameznikov pojavljali na svetovnem trgu in tam vsak zase ponujali svoje blago, drug drugemu delali konkurenco ter s tem sami tlačili cene kmetijskim pridelkom! Samopomoč je v združništvu, v združnem pridelovanju in v združni prodaji kmetijskih pridelkov. Kakor se kartelira industrija, tako naj se kartelira (združi) kmetijska proizvodnja (pridelovanje) in prodaja, toda ne na kapitalistični, temveč na združni podlagi. Za združno pridelavo in razpečevanje (prodajo) se mora smotreno in vztrajno vzgajati naša kmetijska mladina, da dobi zmisel za vzajemnost svojega stanu in vseh stanov med seboj.

Resolucije.

V smislu teh govorov in poznejših razgovorov v odsekih so bile sprejete naslednje resolucije:

1. Odpomoč krizi kmetijstva ni niti znižanje kmetijske proizvodnje, kakor nekateri priporočajo, niti zvišanje konsumna (potrošnje), marveč edino organizacija trga za kmetijske pridelke. Pri

tem morata sodelovati vzajemno državna pomoč in združniška samopomoč. Neobhodno potrebne so pogodbe med državami, ki kmetijske pridelke izvažajo, in onimi, ki jih uvažajo, na podlagi katerih bo mogoče razpečevati odvisne kmetijske pridelke. Toda države same odvisnih kmetijskih pridelkov ne morejo primerno ugodno razpečati v inozemstvo, ako kmetovalci sami niso organizirani v blagovnih pridelovalnih in prodajnih združenjih!

2. Zato se je svetovni agrarni kongres tudi temeljito bavil z združništvom! Tozadevne resolucije zahtevajo zlasti: združno vzgojo mladine ter vzgojo združnih revizorjev, da bodo kos nalogam, ki jih stavi razmah združništva. Toda kongres odločno odklanja vsako osebno vmešavanje države v kontrolo zadrug. Naloga države je, da ustvari zakonodajo, ki bo omogočila čim boljše in čim uspešnejšo revizijsko kontrolo potom združnih zvez. Kongres nadalje priporoča, naj države združništvo povsod podpro z vsemi zakonskimi pripomočki. Zdržna samopomoč je že svoj čas rešila kmeta in ga bode rešila tudi sedaj. Zato so potrebne državne združne šole in poseben oddelek ministristva naj bi bil določen za združniško propagando in združniško pomoč.

3. Resolucija o kmetijskih industrijah posebno povdarja važnost krompirja. V pogledu krompirja si mi slovenski kmetje še prav nič nismo na jasnem, kako bi ga mogli konservirati in kaj iz njega napraviti. Krompir pa daje sijajen alkohol, ki se da uporabiti kot kurivo in kot odlična gonilna moč, ako je pomešana z drugimi tekočimi gorivi. Koliko je drugih pridelkov, ki bi se lahko industrijalizirali, pa ne vemo, kje se nahaja trg, kamor bi industrijalizirane kmetijske pridelke, oziroma izdelke prodali.

4. Zadnja resolucija je posvečena ženi na deželi. Žena igra na deželi silno važno vlogo: žena vzgaja kmetijski naraščaj: žena vodi gospodinjstvo, torej upravo kmetijskih pridelkov in njih pripravo za trg: žena vodi v veliki meri tudi kmetijska dela sama. Zato je agrarni kongres zahteval, naj se kmetijska žena zaščiti in naj ji država z vsemi silami pomaga, da bo mogla vršiti svoje poslanstvo: šolska vzgoja na deželi mora biti usmerjena tako, da v dekletih vzbuja ljubezen da domače grude in do dela v gospodinjstvu, šolska vzgoja mora predvsem računati s tem,

Avstrijski ministrski predsednik (kanclerar) dr. Ender, ki je odstopil s celotno vlado.

da bodo dekleta postala matere in vzgojiteljice družin. Zato se morajo v vseh pokrajinah države v šoli uporabljati isti načini vzgoje, ampak se morajo načini vzgoje in izobrazbe menjati od kraja do kraja, kakor zahteva različnost pokrajin. Ženi se morajo že v šoli pokazati pota, kako iz pridelkov izdelovati industrijske izdelke ter si na ta način zvišati dohodke. Šola bi morala navaditi dekle tudi na skrb za čedne in čiste ter udobne domove. Čim več gospodinjskih šol in tečajev se bo vršilo, tem bolj bo to koristno za naraščaj krepkega, zdravega, družino in zemljo ljubečega naroda. Krščanstvo pa naj da ženi tisto duševno višino, ki je potrebna podlaga za vzgojo novega kmetijskega rodu.

Po kongresu se je vršilo šest poučnih potovanj po Češkoslovaški. Najvažnejše je bilo potovanje po Moravskem, ker je tam združništvo najbolj razvito in ker se tam najbolj vidi, koliko češkoslovaška država in moravska dežela žrtvujeta za povzdigo kmetijstva.

Prihodnji svetovni agrarni kongres se vrši čez dve leti, 1933, v Budimpešti. Glejmo, da v prihodnjih letih naše kmetijstvo in zlasti naše združništvo tudi mi dvignemo tako, da bomo čez leta lahko mi priredili svetovni agrarni kongres v Beogradu!

*

V NAŠI DRŽAVI.

Velike spremembe v vladi. Z ukazom Nj. Vel. kralja z dne 19. junija so se izvršile v naši vladi te le spremembe:

Dr. Kosta Kumanudi je postavljen za trgovskega ministra; do sedaj je bil minister za pošto in brzojav.

Dr. Stanko Šibenik postane minister za gozdove ter rudnike; do sedaj je bil minister brez portfelja.

Inženier Duš. Sernec prevzame gradbeno ministrstvo; bil je minister za šume in rude.

Dr. Stanko Švrljuga postane minister brez portfelja; do sedaj je bil finančni minister.

Nikola Preka je postavljen za ministra brez portfelja; do sedaj je bil minister za socialno politiko in narodno zdravje.

Mirko Neudec prevzame kmetijsko ministrstvo; dosedaj je bil minister brez portfelja.

Dr. Gjurjo Gjurič, poslanik v Londonu, je imenovan za finančnega ministra.

Dr. Marko Kestrenčič, vseučilišni profesor v Zagrebu, prevzame ministrstvo socialne politike in narodnega zdravja.

Ta sprememba se je izvršila v polnem soglasju vseh članov vlade. Ostavka trgovskega ministra Juraja Demetroviča je bila sprejeta, ker ni soglašal z označeno spremembo.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Odstop in sestava avstrijske vlade.

Radi velenemške car. združitve med Avstrijo in Nemčijo je začel beg inozemskega kapitala iz Avstrije in to je imelo za posledico polom Kreditnega zavoda, katerega ozdravljenje je neposredni povod za izbruh vladne krize. Angleški in ameriški upniki Kreditnega zavoda so zahtevali, da mora prevzeti država jamstvo za kredite Kreditnega zavoda. Vlada se je tej zahtevi uprla, a so angleški in ameriški upniki zagrozili, da bodo odpovedali Avstriji vse kredite, ako bi se protivila država jamstvu in kar bi povzročilo polom še več drugih avstrijskih bank ter industrije. Dr. Enderjeva vlada je prisiljeno prevzela državno jamstvo za 80 milijonov dolarjev. Po tem vladnem sklepu so se zavezali angleški in ameriški upniki, da ne bodo odpovedali kreditov za dobo dveh let, po preteku tega roka pa jih bodo neobvezno podaljšali. Ko je bila jamstvena pogodba podpisana, je podal nostranji minister Winkler, pristaš Landbunda, ostavko. Dne 16. 6. zvečer je odstopila celotna dr. Enderjeva vlada. Predsednik republike Miklas je sprejel ostavko in je poveril dr. Enderju začasno vodstvo vladnih poslov do sestave nove vlade. Kakor običajno, je pozval najprej predsednik voditelje strank k sebi in jih upraševal za mnenje glede sestave nove vlade. Krščanski socialci so si prizadevali, da di prišla do vlade njih stranka sama, v kateri bi bil Seipel zunanji minister ali še poleg tudi kancelar, ako bi dr. Ender ne nameraval načelovati taki vladi. Samo krščansko socialna vlada bi ne imela v parlamentu večine, kar bi povzročilo razpust parlamenta ter razpis novih volitev. S sestavo nove avstrijske vlade ni uspel ne kancelar dr. Ender, ne dr. Seipel in jo je sestavil nižje avstrijski deželni glavar dr. Buresch, ki pripada zmernemu krilu krščanskih socialcev. Vlada je sestavljena iz dosedanjih vladnih skupin in izgleda takole: Zvezni kancelar dr. Buresch; podkancelar in notranji minister dr. Winkler (Kmečka zveza); zunanji minister dr. Schober (gospodarska skupina); vojni minister Vaugoin (krščanski socialci); prosvetni dr. Cermak (kršč. soc.); trgovski dr. Heine (kršč. soc.); poljedelstvo dr. Dolfuss (Kmečka zveza); socialna politika dr. Resch (kršč. soc.); finance dr. Jožef Redlich (brez stranke); pravde pa dr. Schürfl (velenemec).

V Rumuniji po volitvah in pod Jorgovo vladjo. Liberalna stranka, ki je šla na volitev skupno z vlado, je prešla v opozicijo. Veliko nezadovoljstvo v liberalni stranki je izval prestolni govor ob otvoritvi novoizvoljenega parlamenta, ki se je skliceval na »romunske narode«. Liberalna stranka priznava le en rumunski narod in noče istovetiti manjšin z Rumuni. Zelo burno je bilo overovljenje poslanskih mandatov in so iznašali ob tej priliki opozicijski poslanci slučaje brezmejnega volilnega nasilja od strani vladne skupine.

Razorožitvena posvetovanja bodo 2. februarja 1932 v Ženevi. Tajništvo Dru-

štva narodov je razposlalo vabila na razorožitvena posvetovanja vsem državam članicam in 9 državam nečlanicam. Vabilo se glasi za dan 2. februarja v Ženevo in prosi vse vlade, naj sporočijo ob pravem času glavnemu tajništvu Društva narodov sestavo svojih odposlanstev.

Volilna borba v španski republiki.

Volilna borba za volitve v ustavotvorno skupščino je v Španiji že pričela. Katoliški volilci so za republiko pod pogojem, da bo spoštovala republika katoliško vero in Cerkev. Predsednik Zamora je v svojih volilnih govorih naglašal, da bo spoštovala republika lastninsko pravico, da bo pa izvedla agrarno reformo. Po nekaterih krajih so najemniki veleposestev zažgali žetev, ali so pa izsilili od gospodarjev visoke mezde, grozeč, da sicer upepelijo vso žetev. Na dnevnem redu je zahteva takojšnje razlastitve veleposestev. Španski zunanji minister je obžaloval na javnih shodih izgrede ter rope cerkev in požige samostanov, ki se še vedno ponavljajo. Posebno pa je poudaril dejstvo, da bo postala Španija torišče in plen anarhije (brezvladja), ako bo propadla vlada pri volitvah v ustavotvorno skupščino.

Nemški dr. Brüningovi vladi je grozila kriza. Radi zasilne odredbe, katero smo objavili v glavnih obrisih v naši zadnji številki, je grozila dr. Brüningovi vladi kriza. Več strank je zahtevalo predčasno sklicanje državnega zbora v svrhu posvetovanja o zasilni naredbi. Na seji odbora najstarejših poslancev dne 16. junija je bila kriza rešena. Z glasovi socialnih demokratov je bil odklonjen predlog za sklicanje državnega zbora in s tem je ustrezno glavni želji državnega kancelarja.

*

Priprave za sprejem voditelja Indije.

»Slov. Gospodar« je že pisal obširno o voditelju indijskih nacionalistov, Gandhiju, katerega so bili Angleži tudi za nekaj mesecev zaprli. Gandhi se bo udeležil letos koncem avgusta indijskih posvetovanj, ki se bodo vršila v Londonu.

Londončani že delajo priprave, da bi lahko živel ta veliki mož v angleški prestolici ravno tako, kakor v svoji domovini. Gandhi živi preprosto, strogo, a za angleške razmere nenavadno.

V vrtu vile, kjer bo bival Gandhi, že gradijo majhne hleve. V hleve pridejo koze, ki bodo dajale Gandhiju mleko za prehrano. Vendar to niso angleške koze, ampak prave indijske, katere bo pripeljal Gandhi seboj na isti ladji, na kateri se bo on vozil.

Vse sobe vile bodo indijsko opremljene. Osobe vile bo v indijskih oblekah. Indijske obleke so že dospele v London iz Indije, so dvojne, za vroče ter hladne dneve in iz posebne volne.

Ena soba vile je urejena kot predilnica. Tamkaj bo prebil Gandhi vsaki dan s svojim spremstvom pol ure pri kolovratu. Za prejo je že tudi prispela volna iz Indije in je je toliko, da se bo